

Verklaringen op de Tefilla - 15

De twaalde beracha: Welamalsjieniem

Ik wil u mee terug nemen naar een sjoeldienst in de sjoel van Raban Gamliel, zoals de Talmoed (T.B. Berachot 28b - 29a) ons daarover vertelt.

De grote Raban Gamliel vraagt wie er voor wil gaan in de dienst. Sjmoe'eel hakatan voelt zich geroepen en leidt de dienst, hardop uit het hoofd. Zo moest dat wel gaan, want sidoeriem had men - nog - niet dat is ook de reden dat wij de tefilla hardop herhalen nog steeds: om hen die haar tekst niet kunnen lezen toch de woorden te laten horen.

In ieder geval, Sjmoe'eel hakatan is bezig aan de herhaling van de tefilla. Plots stopt hij. Hij kan zich de woorden van de beracha die begint met de woorden : "welamalsjieniem" niet meer herinneren. Er valt een stilte. Hij denkt na. Nee, hij komt er niet meer op. Nog denkt hij na. Iemand roept al: laat een ander het overnemen, maar Raban Gamliel wil daar niet van horen. En uiteindelijk schieten de woorden hem weer te binnen en maakt hij de tefilla af.

Wat komt dit verhaal ons leren? Waar gaat het over?

Om dat te begrijpen moeten we een jaar eerder zijn. Toen had Raban Gamliel namelijk iets bijzonders gedaan. Hij heeft een nieuwe beracha toegevoegd aan de sjemona esree!

Er zijn verschillende verwijzingen in de Tora en in onze sidoer naar het getal 18. Zo staan er 18 keer de woorden משה את ה' כאשר צוה ה' את משה in parasjat Pikoedé. En hebben zowel Jehi Kawod (sjachariat) als Baroeg HASjeem le'olam (maariw) 18 verzen. Zo ook hebben Ezra met de mannen van de grote vergadering (אנשי כנסת הגדולה) ons belangrijkste gebed uit 18 berachot laten bestaan. Raban Gamliel, een slordige 400 jaar later, voegde er een 19e aan toe.

En wel de beracha over diegenen die het slecht met ons voor hebben. Raban Gamliel voelde dat het Jodendom onder druk stond van mensen die het slecht met haar voorhadden. De choerban van de Beth Hamikdasj is niet lang geleden en de mensen zijn erdoor hard geraakt. En nu komt er ook nog eens een aanval van binnenuit op de Tora. Er zijn verklaarders die zeggen dat hij specifiek de nieuwe groep der Christenen zou bedoelen maar de meeste verklaarders zijn het daar niet mee eens.

Nee, zoals in alle generaties, tot de dag van vandaag, zijn er mannen en vrouwen die hun aanval op onze traditie openen, Veelal gefrustreerd door onwetendheid en daardoor niet tegengehouden komen zij met halve waarheden en - dus - hele leugens, verdraaide verhalen en vreemde verklaringen om de zoveelste attack op onze overlevering uit te voeren. Tevergeefs ongetwijfeld maar zonder tempel staan we toch zwakker en vond Raban Gamliel het toch nodig om een bracha over dit onderwerp toe te voegen.

En wie heeft die bracha geschreven: Sjmoe'eel hakatan zelf! En toen hij een jaar later zijn eigen bracha even kwijt was, dachten sommigen dat hij vanwege de inhoud weigerde de bracha uit te spreken. De omstanders dachten dat ook Sjmoe'eel hakatan misschien verkeerde ideeën over de tora had... maar Raban Gamliel had meer vertrouwen in zijn leerling. En inderdaad keerde woorden terug in zijn herinnering en kon hij de bracha afmaken.

Over wie gaat de bracha dus? Niet over die mensen die duidelijk vallen onder de categorieën die wij noemen in deze bracha maar juist over hen die er van buiten uitzien als geleerde en Tora-getrouw maar van binnen jammerlijk falen.

Bij het uitspreken van deze bracha vragen wij aan Hasjem ons te beschermen tegen deze mensen. Maar ook dat wij zelf niet - onbedoeld maar toch - bij deze groepen terecht komen.